

TWO BRIGHT REPRESENTATIVES OF THE TEMURIAN DYNASTY

Sobirov Jamshidbek Zokirjon o'g'li¹

¹ Andijan State University, Faculty of History, 2nd year student

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5034372>

ARTICLE INFO

Received: 15th June 2021

Accepted: 20th June 2021

Online: 25th June 2021

KEY WORDS

Temurid dynasty, Mirzo Ulugbek, Zahiriddin Muhammad Babur, way of life, statehood, creativity, science and enlightenment.

ABSTRACT

It is known from history that the descendants of the great Sahibkiran Amir Temur played an important role in the policy of the state. Mirzo Ulugbek, the grandson of Amir Temur, has left his mark not only in public administration, but also in science and culture as a highly enlightened person. Another brilliant representative of the Timurid dynasty, Zahiriddin Muhammad Babur, tried to reunite the Movarounnahr state. His efforts were not in vain, he founded the Baburi dynasty that ruled India in 332. He is revered as a king, a poet, and an enlightened person. This article discusses these two brilliant representatives of the Timurid dynasty.

TEMURIYLAR SULOLASINING IKKI YORQIN VAKILI

Sobirov Jamshidbek Zokirjon o'g'li¹

¹ Andijan davlat universiteti Tarix fakulteti 2- bosqich talabasi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 15-iyun 2021

Ma'qullandi: 20-iyun 2021

Chop etildi: 25-iyun 2021

KALIT SO'ZLAR

Temuriylar sulolasi, Mirzo Ulug'bek, Zahiriddin Muhammad Bobur, hayot yo'li, davlatchilik, ijod, ilm-ma'rifat.

ANNOTATSIYA

Tarixdan ma'lumki, buyuk Sohibqiron Amir Temurning avlodlari ham u kabi davlatchilik siyosatida muhim o'rin tutgan. Amir Temurning nabirasi Mirzo Ulug'bek nafaqat davlat boshqaruvida balkim fan va madaniyatda ham yuksak ma'rifatparvar inson sifatida iz qoldirgan. Temuriylar sulolasining yana bir yorqin vakili Zahiriddin Muhammad Bobur Movarounnahr davlatini qayta birlashtirishga urinadi. Harakatlari besamar ketmaydi, Hindistonda 332-yil hukmronlik qilgan Boburiylar sulolasiga asos soladi. Ham shoh, ham shoir, ham ma'rifatparvar shaxs sifatida e'zozlanadi. Ushbu maqolada, Temuriylar sulolasining shu ikki yorqin vakili haqida fikr yuritiladi.

Mirzo Ulug'bek hazratlari astronomiya bilan bog'liq matematikadagi trigonometriya va sferik geometriya kabi ishlari, shuningdek, san'at va intellektual

faoliyatga bo'lgan umumiy qiziqishlari bilan ajralib turardi. Taxminlarga ko'ra u beshta tilda: arab, fors, turk, mo'g'ul va o'zgina miqdorda xitoy tillarida gaplashgan.

Temuriylar imperiyasi uning hukmronligi davrida (avval gubernator, keyin to'g'ridan-to'g'ri) Temuriylar Uyg'onish davrining madaniy cho'qqisiga uning e'tibor va homiyliги orqali erishdi.

U 1424-1429 yillarda Samarqandda buyuk Ulug'bek rasadxonasini qurdirgan. Olimlar uni o'sha paytdagi Islom olamidagi eng yaxshi va Markaziy Osiyodagi eng yirik rasadxonalardan biri deb hisoblashgan. Keyinchalik Mirzo Ulug'bek ko'plab olimlar tomonidan XV asrdan boshlab eng muhim kuzatuvchi astronom sifatida tan olindi. U shuningdek Samarqand va Buxoroda Mirzo Ulug'bek madrasasini (1417-1420) qurib, shaharlarni O'rta Osiyoda madaniy bilim markazlariga aylantirdi.

Ulug'bek Samarqanddagi rasadxonada joylashgan asboblar bilan 1018 yulduzdan iborat yulduzlar katalogini tuzdi, bu Ptolomey yulduzlar katalogida mavjud bo'lganidan o'n bitta yulduzga kam. Mirzo Ulug'bek as-So'fiyning o'lchovlaridan foydalangan va o'zining yulduz katalogini Ptolemey foydalangan ma'lumotlardan avtonom bo'lgan yangi tahlilga asoslagan. Mirzo Ulug'bek astronom sifatida butun hayoti davomida Ptolomeyning asarlarida va keyingi ma'lumotlarida ko'p yillar davomida ishlatib kelinayotgan bir qancha xatolar borligini anglagan. Astronomiyaning rivojlanishida Mirzo Ulug'bekning say'i harakatlari dunyo hamjamiyati tomonidan yuksak e'tiroflarga sazovor bo'lgan. Mirzo Ulug'bekning qo'lyozmalarida, izlanishlaridan asrlar davomida astronom olimlar foydalanib kelishgan.

Bobur xotiralari uning hayoti tafsilotlari uchun asosiy manbani tashkil etadi. Ular "Boburnoma" nomi bilan

mashhur bo'lib, ona ona tili bo'lgan Chag'atoy turkchasida yozilgan, ammo Deylning so'zlariga ko'ra "uning turkiy nasri jumla tuzilishi, morfologiyasi yoki so'z yasalishi va so'z boyligi jihatidan yuqori darajada forslashgan". Boburning nabirasi Akbar hukmronligi davrida "Boburnoma" fors tiliga tarjima qilingan. Bobur 1483 yil 14-fevralda hozirgi O'zbekiston, Farg'ona vodiysi, Andijon viloyati, Andijon shahrida tug'ilgan. U Farg'ona vodiysining hukmdori Umar Shayx Mirzoning to'ng'ich o'g'li, Temuriylar sulolasining beshinchi avlodi edi. Bobur kelib chiqishi mo'g'ul bo'lgan va turkiy, fors madaniyatini o'z ichiga olgan barlas qabilasidan chiqqan. Bobur o'rta asrlar tarixining nihoyatda maftunkor kishisi edi. Amerikalik doktor B.Smith yozishicha, "Bobur o'z davrining nihoyatda ulug'vor Osiyo shahzodasidir va u har qanday davr yoki har qanday mamlakat imperatorlari orasida yuqori lavozimga ega bo'lish huquqiga ega."

Zahiriddin Muhammad Bobur jismoniy qudrati shu qadar ediki, u qo'ltiq ostidagi har bir odamni ushlab hech qanday muammosiz yugurishi mumkin edi. Bundan tashqari, uning dastlabki yoshidagi qayg'ulari va azoblari unga sabr-toqat, chidamlilik, jasorat va o'ziga bog'liqlikning ko'plab fazilatlarini to'ldirdi. Ko'p marta u mag'lubiyatga uchradi va u maverik holatga keltirildi. Biroq, u hech qachon jasorat va o'ziga bo'lgan ishonchni yo'qotmagan. Boburning yuragi oilaviy mehr va insonparvarlikka to'lgan. Uning lashkarboshilari unga isyon ko'targan ukasi Jahongirdan xalos bo'lishni taklif qilganlarida, u shunday javob berdi: "Men sizning taklifingizni qabul qila olmayman, chunki ular birodarlarimga kattami yoki

kichikmi, zarar etkazish mening tabiatimga zid, ular men bilan qancha yomonlik qilsalar ham", - deb aytadi. Bu uning naqadar halol, oilasini qadrlaydigan, shafqatsiz shaxs ekanidan dalolat beradi.

Xulosa qilib aytganda, Mirzo Ulug'bek va Zahiriddin Muhammad Bobur o'zlarining hayoti davomida nafaqat davlat boshqaruvida, balkim fan va madaniyatda, mamlakatni obod qilishda, obidalar qurdirishga eng yetakchilardan bo'ldi. Ulug'bekning astronomiya fanining rivojiga qo'shgan hissasini butun jahon tan olgan. Ulug'bek tomonidan bunyod etilgan

rasadxona esa hali hanuz ilk astronomik manzil sifatida e'tirof etiladi. Bobur kuchli sarkarda sifatida namoyon bo'ladi. Bu jihat bilan u haqiqiy Temur avlodi ekanidan dalolat beradi. U jang rejalarini rejalashtirish va bajarishda mohir bo'lgan jasur general edi. Shuningdek, Bobur tarix, adabiyot, she'riyat, harb ilmi, musiqa san'atiga ham o'zining ulkan hissasini qo'shgan. Temuriylar sulolasining ushbu yorqin vakillari o'z hayot yo'li, ilm fanga qo'shgan hissasi bilan yuksak e'tiroflarga loyiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kulikovskij, P. G. (October 1981). "Book Review: Science at Samarkand: From the History of Science in the Time of Ulugh Beg". *Journal for the History of Astronomy*. 12 (3): 211–12.
2. Luminet, Jean-Pierre (2018). "Ulugh Beg, Prince of Stars". arXiv:1804.08352. Bibcode:2018arXiv180408352L.
3. Le recueil de calendriers du prince timouride Ulugh Beg (1394–1449), Antoine Gautier, in *Le Bulletin, n° spécial Les calendriers*, Institut National des Langues et Civilisations Orientales, juin 2007, pp. 117–123. d
4. Thackston Jr., W.M., *The Baburnama*, (New York) 2010.